

Motion till riksdagen 2008/09:Fi238

av Max Andersson och Ulf Holm (mp)

Undantag från tredje steget i EMU

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att inleda förhandlingar i EU om införandet av ett svenskt juridiskt undantag från det tredje steget i den ekonomiska monetära unionen, EMU.

Motivering

Den 14 september 2003 hölls folkomröstningen om införandet av euro, det vill säga huruvida Sverige skulle säga ja eller nej till att delta i det tredje steget av EMU, vilket skulle ha inneburit att euron ersatte svenska kronor som lagligt betalningsmedel och att makten över valuta- och penningpolitiken skulle ha flyttats över från Sveriges riksbank till Europeiska centralbanken. Folkomröstningen resulterade i en överväldigande majoritet emot att Sverige skulle delta i detta tredje steg av EMU. Nu har det gått 5 år sedan folkomröstningen och erfarenheterna sedan dess visar tydligt på att det var ett riktigt beslut.

EMU, och regelverket för att genomföra detsamma, infördes i och med Maastrichtfördraget som börjande gälla 1993. Storbritannien och Danmark förhandlade till sig formella undantag från det tredje steget av EMU. Undantagen framgår av protokoll fogade till EU-fördragen. De har samma rättsliga status som fördragsartiklar.

Sverige förhandlade inte fram ett undantag från EMU:s tredje steg i samband med anslutningsförhandlingarna om EU-medlemskapet. Sverige har sålunda inget formellt undantag från det tredje steget i EMU. Den svenska regeringen gjorde istället en ensidig deklaration om att Sveriges inträde i EMU:s tredje steg skulle beslutas av Sveriges riksdag vid ett senare tillfälle. Hösten 1997 beslutade riksdagen att Sverige skulle avvakta med att delta i EMU:s tredje steg samt att det skulle hållas en folkomröstning när frågan blev aktuell.

Fel! Okänt namn på

Det svenska ensidiga undantaget saknar dock formellt stöd i EU:s fördragstext. Rent juridiskt är Sverige genom sitt medlemskap i EU och genom den fördragslojalitet som följer av detsamma bundet att delta i samtliga tre steg inom EMU. Enligt fördraget skall (får) ett medlemsland delta i det tredje steget när de ekonomiska kraven, de s.k. konvergenskraven, är uppfyllda. I ”princip” uppfyller Sverige kraven för ett deltagande i tredje steget av EMU. Ett av de fyra konvergenskraven, det om kravet på stabil växelkurs, uppfyller inte Sverige även om det av många bedömare anses vara mer en formalitet. De andra medlemsländerna i EU har hittills accepterat Sveriges ensidigt deklarerade undantag av politiska skäl.

Miljöpartiet anser att folkomröstningsresultatet måste föranleda att Sverige ges ett faktiskt formellt bindande juridiskt undantag från EMU:s tredje steg. Agerar inte regeringen aktivt för att framförhandla ett sådant undantag visar den bristande respekt för folkets uttalade vilja och därmed för demokratin. Vidare är det ett självändamål att lagar och regler – i det här fallet EU/EG-fördraget – svarar mot den faktiska verkligheten. Verkligheten är otvetydig.

Det svenska icke-deltagandet har hittills passivt accepterats. Det är föga troligt att övriga medlemsländer i EU skulle tvinga Sverige att delta i det tredje steget av EMU, särskilt efter folkomröstningsresultatet. EU-arbetet skulle gagnas föga av dylika tvång. Tvärtom skulle det kunna leda till att hela EU-projektet börjar krackelera. Förekomsten av fördragsförbundenhet och risken för att detta kan komma att åberopas i olika sammanhang utgör dock skäl i sig för att begära ett juridiskt hållbart undantag.

Sveriges möjligheter att förhandla till sig ett undantag torde vara goda. Danmark fick sitt undantag efter en folkomröstning. Förvisso hade de i detta en fördel av att ett danskt undantag sågs som enda utvägen för att få Danmark att säga ja till Maastrichtfördraget som sådant. (Storbritanniens situation, förhandlingsposition, var likartad.) Det bör dock inte ligga i EU:s intresse att för framtiden leva med ett än större svenskt misstroende mot EU. Det ligger i allas intresse att folkomröstningsresultatet accepteras och att det ”stadfästs” i ett formellt undantag.

Stockholm den 3 oktober 2008

Max Andersson (mp)

Ulf Holm (mp)